

Παραφράζοντας τα Λόγια του Ιησού

(Γραφείς που Παραποίησαν τις Γραφές
Και Αναγνώστες που ίσως δεν το Μάθουν Ποτέ)

[Ελληνικά – Greek – يوناني]

Δρ. Μπαρτ Ντ. Έρμαν

Μετάφραση :

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC) &
Ρηγάλου Αριστέα

Επιμέλεια : Τσεκούρα Βίβιαν & Ρηγάλος Κωνσταντίνος
& Άχμαντ Αλ-Άμίν

2012 - 1433

IslamHouse.com

تحريف أقوال المسيح عليه السلام

« باللغة اليونانية »

بارت إرمان

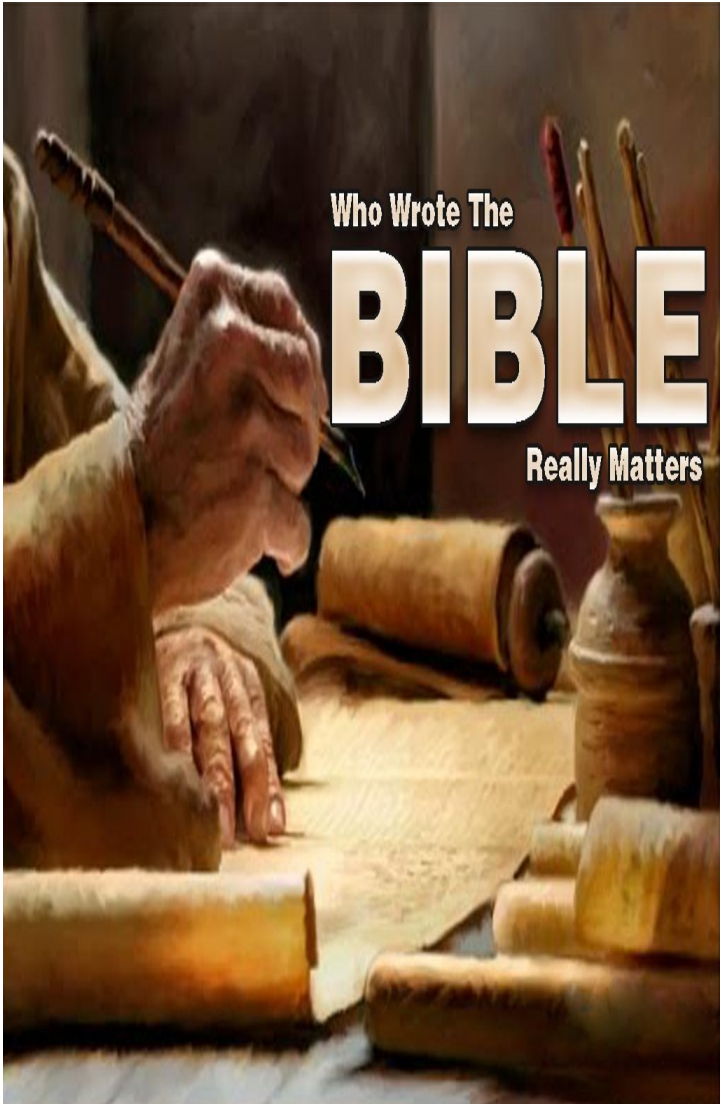
ترجمة: المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& ريجالو أريستيا

مراجعة: أحمد الأمير & تساكورا فيفيان & ريجالوس كونستادينوس

2012 - 1433

IslamHouse.com

Who Wrote The

BIBLE

Really Matters

**Αυτό το βιβλίο αποτελεί απόσπασμα του βίντεο
Παραφράζοντας τα Λόγια του Ιησού – με ομιλητή τον
Δρ. Μπαρτ Ντ. Έρμαν**

Καλησπέρα!

Παραφράζοντας τα Λόγια του Ιησού - Γραφείς που Παραποίησαν τις Γραφές και Αναγνώστες που ίσως δεν το Μάθουν Ποτέ.

Πρυτανεία του Πανεπιστημίου Στάνφορντ για τα Θρησκευτικά Θέματα σειρά Διαλέξεων Heyns παρουσιάζει:

Ο παγκοσμίας φήμης μελετητής της Βίβλου και συγγραφέας Δρ. Μπαρτ Ντ. Έρμαν.

25 Απριλίου, 2007

Σας καλωσορίζω στη διάλεξη Roger W. Heyns για το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007.

Ονομάζομαι Σκότι Μακουάν και είμαι πρύτανης θεολογίας εδώ στο Στάνφορντ Δώδεκα χρόνια πριν το ίδρυμα James Erwain καθιέρωσε τις ομιλίες Χάινς αναφορικά με τη Θρησκεία και την Κοινωνία.

Η σειρά ομιλιών έχει ως πρόθεση να φέρει στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ εξέχοντες λογίους για να εξετάσουν τις διασταυρώσεις και τις αλληλεπιδράσεις συστημάτων πίστης και πρακτικής λατρείας ανάμεσα σε ομάδες ανθρώπων και κοινωνίες.

Ανάμεσα στους προηγούμενους ομιλητές Χάινς συμπεριλαμβάνονται και η Ελέν Πιγκλς, η Νταϊάνα Εκ, ο Μπρους Λόρενς, ο Κάρον Άρμωστρονγκ και το περασμένο έτος ο Δαλάι Λάμα.

Τιμούμε ιδιαίτερα το Ρότζερ Χάινς και την παράδοσή του, καθηγητή Ψυχολογίας, έπειτα Πρύτανη, έπειτα Αντιπρόεδρο στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν, ήρθε στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, στο Μπέρκλει, όπου εργάστηκε ως πρύτανης από 1965 έως το 1971.

Ο Χάινς ηγείτο του αμερικανικού συμβουλίου εκπαίδευσης και του ιδρύματος Χιούλετ μέχρι τη συνταξιοδότησή του το 1992.

Για πολλά χρόνια, έδωσε τη σοφία και την ενέργειά του στο Στάνφορντ έχοντας γίνει τακτικό μέλος της μνημειακής εκκλησίας και σύμβουλος στο Πανεπιστήμιο Λίντερς.

Χαιρόμαστε να τον τιμήσουμε και πάλι φέτος με την αποψινή ομιλία.

Και είμαι ευγνώμων στον καθηγητή θρησκευτικών σπουδών Ρόμπερτ Γκρεγκ πρώην πρύτανη Θεολογίας, που συνεργάστηκε στενά με το ίδρυμα Egwain για να καθιερώσει αυτή τη σειρά ομιλιών και εντός ολίγου θα σας συστήσει το φετινό ομιλητή.

Και έτσι, σας παρουσιάζω τον καθηγητή Ρόμπερτ Γκρεγκ.

Ευχαριστώ φίλε.

Χάρη σε μια διαφήμιση εφημερίδας που δημιούργησε ο Ντέμπυ Μακντέβερ της πρυτανείας Θεολογίας, ήρθατε απόψε, γνωρίζοντας ήδη αρκετά για τα, ευρέως διαδεδομένα και διαβασμένα βιβλία του καθηγητή Έρμαν, πιθανόν κάποιοι από σας να γνωρίζουν ήδη και για τις καταγεγραμμένες ομιλίες του για τις απαρχές του Χριστιανισμού.

Γνωρίζω από τότε που έμεινα στη Βόρεια Καρολίνα για τη διακεκριμένη θέση του ως καθηγητή στο U.N.C. Chapel Hills, έχω ακούσει εκπληκτικές μαρτυρίες ανθρώπων που έκαναν τις διδακτορικές τους μελέτες με τον Μπαρτ Έρμαν.

Προσφέροντας προτάσεις και τεχνικές ιστορίες, που κάνει όλους εμάς που είμαστε στην ομάδα των επιστημόνων να τις συλλογίζομαστε και να τις θαυμάζουμε.

Ο Έρμαν έχει λάβει με πλήρη σοβαρότητα την θέση του ως καθηγητής πανεπιστημίου, και τα τελευταία χρόνια του ευρύτερου κοινού.

Καθιστά απίστευτα κείμενα και παραδόσεις των απαρχών του Χριστιανισμού προσβάσιμα μέσω της χαρακτηριστικής σαφήνειας των επεξηγήσεων και των επιχειρημάτων του.

Παραποιήσεις στα πρώτα χειρόγραφα της Καινής Διαθήκης και ο εξειδικευμένος τομέας κριτικής κειμένων έχουν απασχολήσει τον Έρμαν ήδη από τις μέρες που ήταν φοιτητής μάστερ και είμαστε πολύ τυχεροί που τον έχουμε εδώ ως ομιλητή Χαίνς για να μας δώσει τη δική του άποψη για μερικά από αυτά τα θέματα.

Η ομιλία του φέρει, όπως ήδη ξέρετε, τον τίτλο:

"Παραφράζοντας τα Λόγια του Ιησού. Γραφείς που Παραποίησαν τις Γραφές Και Αναγνώστες που ίσως δεν το Μάθουν Ποτέ."

Δεν αναφέρεται σε σας.

Ας υποδεχτούμε τον Μπαρτ Έρμαν.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη γενναιόδωρη εισαγωγή και το καλωσόρισμά σας. Είναι μεγάλη ευχαρίστηση να βρίσκομαι με όλους εσάς αυτό το απόγευμα.

Λοιπόν, όπως σας είπε ο Bob, διδάσκω στο Πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας στο Chapel Hill που όπως όλοι γνωρίζεται αποτελεί την πόρπη της ζώνης της Βίβλου, πράγμα που δημιουργεί ορισμένες ενδιαφέρουσες στιγμές, στη διδαχή ιστορικών προσεγγίσεων για τις απαρχές, του Χριστιανισμού και την Καινή Διαθήκη.

Φέτος, δίδασκα το μάθημα για την Καινή Διαθήκη, και είχα μία τάξη 360 περίπου μαθητών και αποφάσισα αυτό το χρόνο να κάνω κάτι που δεν έκανα ποτέ πριν.

Ξεκίνησα το μάθημα θέτοντας στους μαθητές μου το εξής ερώτημα:

«Πόσοι από σας εδώ συμφωνούν με την πρόταση ότι η Βίβλος αποτελεί τον εμπνευσμένο Λόγο του Θεού;»

Ολόκληρη η τάξη σήκωσαν τα χέρια τους.

Ωραία, τέλεια. Τώρα:

«Πόσοι από σας διάβασαν τον Κώδικα Ντα Βίντσι;»

Ολόκληρη η τάξη σήκωσαν τα χέρια τους.

Ωραία. Τώρα:

«Πόσοι από σας έχουν διαβάσει ολόκληρη τη Βίβλο;»

Σκορπισμένα χέρια.

Είπα, λοιπόν, δε σας λέω ότι εγώ πιστεύω πως ο Θεός έγραψε τη Βίβλο.

Εσείς μου λέτε ότι πιστεύετε πως ο Θεός έγραψε τη Βίβλο.

Καταλαβαίνω γιατί μπορεί να θέλετε να διαβάσετε ένα βιβλίο του Νταν Μπράουν, αλλά αν έγραψε βιβλίο ο Θεός;

Δεν θα θέλατε να δείτε τι λέει;

Ένα από τα μυστήρια του να ζεις στο Νότο.

Λοιπόν, η Βίβλος είναι ένα από τα βιβλία με τις περισσότερες πωλήσεις στον κόσμο, το πιο σεβαστό και ίσως το πιο ευρέως παρεξηγημένο βιβλίο στην ιστορία των ανθρώπινων πολιτισμών.

Ένα από τα πράγματα που έχουν παρεξηγηθεί, τουλάχιστον από τους 19χρονους φοιτητές μου στο Chapel

Hill είναι ότι όταν διαβάζουμε τη Βίβλο δεν διαβάζουμε τα λόγια του Ματθαίου, του Μάρκου, του Λουκά ή του Ιωάννη, διαβάζουμε μεταφράσεις από την ελληνική γλώσσα στην οποία έχουν γραφτεί αυτά τα βιβλία, και μερικά πράγματα χάνονται πάντα κατά τη μετάφραση.

Και όχι μόνο αυτό, αλλά δε διαβάζουμε μεταφράσεις των πρωτοτύπων αυτών των βιβλίων, γιατί δεν έχουμε τα πρωτότυπα αυτών ή οποιουδήποτε άλλου βιβλίου της Καινής Διαθήκης.

Αυτό που έχουμε είναι αντίγραφα που δημιουργήθηκαν αιώνες αργότερα. Πολλά απ' αυτά έχουν γραφτεί πολλούς-πολλούς αιώνες αργότερα.

Αυτά τα χιλιάδες αντίγραφα που έχουμε, είναι όλα διαφορετικά μεταξύ τους.

Κάποιες φορές έχοντας πολλές μικρές διαφορές και αντιφάσεις, και κάποιες φορές έχοντας μεγάλες διαφορές και αντιφάσεις.

Υπάρχουν σημεία που εμείς δε γνωρίζουμε τι έγραψαν οι αρχικοί συγγραφείς της Καινής Διαθήκης.

Για μερικούς Χριστιανούς αυτό δε συνιστά πρόβλημα, γιατί δεν έχουν σε μεγάλη εκτίμηση τη Γραφή (Βίβλος). Για άλλους συνιστά πολύ μεγάλο πρόβλημα.

Τι νόημα έχει να λέμε ότι ο Θεός ενέπνευσε τις λέξεις του κειμένου αν δεν έχουμε τις λέξεις.

Επιπλέον, γιατί να νομίζει κανείς ότι ο Θεός εκτέλεσε το θαύμα της έμπνευσης των λέξεων της Βίβλου, αν δεν εκτέλεσε το θαύμα της διατήρησής τους;

Αν είχε την πρόθεση να μας δώσει τα ίδια του τα λόγια, τότε γιατί να μην εξασφαλίσει ότι θα φτάσουν σε εμάς;

Το πρόβλημα της έλλειψης των πρωτοτύπων της Καινής Διαθήκης, όμως, συνιστά πρόβλημα για όλους, όχι απλά γι' αυτούς που πιστεύουν ότι η Βίβλος εμπνεύστηκε από το Θεό.

Για όλους μας, νομίζω, η Βίβλος είναι το πιο σημαντικό βιβλίο της ιστορίας του Δυτικού πολιτισμού. Εξακολουθεί η Βίβλος να παρατίθεται ως επιχείρημα σε δημόσιες συζητήσεις για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων, τις εκτρώσεις, τη συμμετοχή ή όχι στον πόλεμο με ξένες χώρες, την οργάνωση και τη λειτουργία της κοινωνίας μας.

Αλλά πώς ερμηνεύουμε την Καινή Διαθήκη;

Είναι δύσκολο να μάθουμε τι σημαίνουν οι λέξεις της Καινής Διαθήκης, αν δε γνωρίζουμε ποιες ήταν οι λέξεις.

Και έτσι, σε αυτήν την διάλεξη θα μιλήσω για το ότι δεν ξέρουμε ποιες ήταν οι λέξεις.

Και για το τι μπορούμε να ξέρουμε για τα πρωτότυπα της Καινής Διαθήκης, πώς χάθηκαν, και πώς πιθανότητα μπορεί να ανασκευάστηκαν.

Ας ξεκινήσω, λοιπόν, μιλώντας, σε βασικό επίπεδο για το πώς γίνεται και έχουμε τα βιβλία της Καινής Διαθήκης.

Τα βιβλία της Καινής Διαθήκης ήταν όλα γραμμένα στα ελληνικά και γράφτηκαν όλα τον πρώτο αιώνα της κοινής χρονολόγησης, και γράφτηκαν από Χριστιανούς ομιλούντες την ελληνική γλώσσα, που ήθελαν να μοιραστούν με την κοινωνία τις απόψεις τους για τον Ιησού, για την πίστη, στο τι πρέπει να πιστεύουν και πώς να συμπεριφέρονται.

Έτσι, ένας συγγραφέας σαν το Μάρκο το συγγραφέα του πρώτου μας Ευαγγελίου, κάθισε σε μία μέρα και έγραψε το Ευαγγέλιο του για τον Ιησού.

Δε γνωρίζουμε πού έζησε ο Μάρκος. Μερικοί λόγιοι πιστεύουν ότι ίσως έζησε στη Ρώμη. Οπότε ας πούμε ότι έζησε στη Ρώμη.

Ο Μάρκος γράφει το βιβλίο του. Πώς λοιπόν αυτό το βιβλίο τίθεται σε κυκλοφορία;

Το πρόβλημα είναι ότι έχουμε να κάνουμε με μια εποχή, κατά την οποία δεν υπήρχαν φωτοτυπικά μηχανήματα, δεν υπήρχαν ηλεκτρονικά προγράμματα εκδόσεων ακόμη, ούτε αρχεία PDF, δεν υπήρχε καν καρπόν.

Πώς οι άνθρωποι έκαναν αντίγραφα βιβλίων;

Λοιπόν, στην αρχαιότητα ο μόνος τρόπος να λάβεις αντίγραφο ενός βιβλίου ήταν να το αντιγράψεις με το χέρι, Μία-μία σελίδα, μία-μία πρόταση, μία-μία λέξη, ένα-ένα γράμμα τη φορά.

Ο Μάρκος φτιάχνει το βιβλίο του, και κάποιος άλλος στην κοινωνία γύρω του θέλει ένα αντίγραφο αυτού. Και έτσι, αυτός ο άνθρωπος είτε κάνει ένα αντίγραφο για τον εαυτό του, είτε βάζει κάποιον άλλον να του φτιάξει ένα.

Τώρα, μέρος του προβλήματος είναι ότι κατά την αρχαιότητα, εκείνη την περίοδο, στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, πιθανότατα περίπου το 90% του πληθυσμού ήταν αναλφάβητοι. Δε μπορούσαν να γράψουν ή να διαβάσουν. Συνεπώς δε μπορούσαν όλοι έτσι απλά να κάνουν ένα αντίγραφο, Και οι περισσότεροι που μπορούσαν να γράψουν, δεν έγραφαν τόσο καλά.

Αλλά παρόλα αυτά κάποιος έκανε ένα αντίγραφο.

Δεν ξέρουμε ποιος ήταν αυτός που έκανε το πρώτο αντίγραφο. Δεν ξέρουμε αν αυτός ο άνθρωπος ήταν ικανός ή όχι, αλλά παρόλα αυτά έκανε ένα αντίγραφο.

Και πιθανόν, αν έκανε το αντίγραφο αυτού του βιβλίου με το χέρι, μία-μία σελίδα, μία-μία πρόταση, μία-μία λέξη, ένα-ένα γράμμα, έκανε λάθη.

Τώρα κάποιες φορές, οι μαθητές μου δυσκολεύονται να πιστέψουν ότι οι άνθρωποι κάνουν λάθος όταν αντιγράφουν κάτι με το χέρι. Και τους είπα, καθίστε απόψε και αντιγράψτε με το χέρι το Ευαγγέλιο του Μάρκου για να δούμε πως θα τα πάτε.

Θα κάνουν σίγουρα λάθη.

Εδώ έχουμε τώρα άλλο ένα πρόβλημα που δημιουργήθηκε. Επειδή έχουμε το δεύτερο αντίγραφο του βιβλίου του Μάρκου, που τίθεται επίσης σε κυκλοφορία και κάποιος θέλει ένα αντίγραφο του Μάρκου, και έτσι αντιγράφει το αντίγραφο.

Αλλά το αντίγραφο έχει μέσα λάθη. Και έτσι το δεύτερο άτομο που το αντιγράφει, αντιγράφει τα λάθη νομίζοντας ότι είναι ο αρχικός λόγος και το δεύτερο άτομο κάνει επίσης δικά του λάθη.

Και έτσι δεν αναπαράγει μόνο τα λάθη του προκατόχου του, αλλά εισάγει και τα δικά του.

Και έρχεται στην πορεία ένα ακόμη άτομο, και αντιγράφει αυτό το αντίγραφο κάνοντας τα λάθη και των δυο προκατόχων του, αλλά δημιουργώντας και δικά του, και έπειτα κυκλοφορεί κι αυτό το βιβλίο και πολύ σύντομα έχεις αντίγραφα σε όλη την πόλη της Ρώμης, που είναι διαφορετικά μεταξύ τους.

Έρχεται, λοιπόν, στη Ρώμη κάποιος επισκέπτης από την Έφεσο, στην Έφεσο έχουν επίσης εκκλησία, και θέλουν κι εκεί ένα αντίγραφο του Ευαγγελίου και κάνουν άλλο ένα αντίγραφο και το παίρνουν πίσω στην Έφεσο.

Και έπειτα αυτό το αντίγραφο αντιγράφεται, Και έπειτα αυτό το αντίγραφο αντιγράφεται, Και έπειτα αυτό το αντίγραφο αντιγράφεται, και κάποιος έρχεται από τη Σμύρνη, και θέλει κι αυτός ένα αντίγραφο.

Και έτσι συνεχίζεται χρόνο με το χρόνο, χρόνο με το χρόνο.

Δεν έχουμε αντίγραφο του Μάρκου μέχρι περίπου το 200 μ.Χ. Δηλ. μετά 150 χρόνια, αφού ο Μάρκος έγραψε το πρωτότυπο.

Έτσι, όχι μόνο δεν έχουμε τα πρωτότυπα, αλλά δεν έχουμε και τα πρώτα αντίγραφα ή τα αντίγραφα των αντιγράφων ή των αντιγράφων των αντιγράφων ή των αντιγράφων των αντιγράφων των αντιγράφων κ.ο.κ.

Έγιναν πολλά λάθη κατά τη διάρκεια της αντιγραφής, και αυτά τα λάθη αντιγράφηκαν και αναπαράχθηκαν.

Τώρα, ο μόνος τρόπος να διορθωθεί ένα λάθος είναι, αν αντιγράψεις ένα αντίγραφο του Ευαγγελίου του Μάρκου και συναντήσεις μία πρόταση η οποία είσαι σχεδόν σίγουρος ότι είναι λάθος και δε βγάζει νόημα, και προσπαθήσεις να τη διορθώσεις, συνεπώς τη διορθώνεις για να πεις κάτι άλλο από αυτό που δεν ήταν γραμμένο στο αρχικό.

Το πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχει εγγύηση για το ότι διόρθωσες το λάθος σωστά.

Σωστά;

Μπορεί να διορθώσεις το λάθος λανθασμένα. Και σ' αυτήν την περίπτωση έχεις τρεις μορφές κειμένου:

το πρωτότυπο, το λάθος, και τη λανθασμένη διόρθωση του λάθους.

Και αυτό συνεχίζεται, χρόνο με το χρόνο, δεκαετία με τη δεκαετία.

Τα πρωτότυπα καταλήγουν να χαθούν, είτε εξαλείφονται, είτε οι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι "δεν το χρειάζομαι, έχω ολοκαίνουριο αντίγραφο" και έτσι το πετούν.

Και όλα τα βιβλία της Καινής Διαθήκης, και τα 27 βιβλία, είχαν την ίδια τύχη.

Και αυτή είναι η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε. Δεν είναι μια κατάσταση που αφορά μεμονωμένα την Καινή Διαθήκη, αλλά αφορά και κάθε βιβλίο του αρχαίου κόσμου. Κάθε αρχαίο βιβλίο έχει το ίδιο πρόβλημα. το πρόβλημα επιδεινώνεται με την Καινή Διαθήκη γιατί έχει τιμηθεί ως Γραφή και γιατί έχουμε περισσότερα αντίγραφα της Καινής Διαθήκης από οποιοδήποτε άλλο βιβλίο της αρχαιότητας.

Αυτό φαίνεται καλό, αλλά σημαίνει επίσης ότι έχουμε περισσότερα λάθη στην Καινή Διαθήκη από οποιοδήποτε άλλο βιβλίο.

Και έτσι η αφθονία στοιχείων που διαθέτουμε δημιουργεί και αφθονία προβλημάτων.

Ας μιλήσουμε για τα βιβλία που έχουν επιβιώσει και έχουμε στην κατοχή μας.

Πρώτα να σας δώσω τον ακριβή αριθμό των βιβλίων για τα οποία μιλάμε.

Η Καινή Διαθήκη γράφτηκε αρχικά στα ελληνικά, και κατά την τελευταία καταμέτρηση έχουμε περισσότερα από 5.700 αντίγραφα της Καινής Διαθήκης στην ελληνική γλώσσα, στην οποία γράφτηκε αρχικά.

Όταν λέω ότι έχουμε 5.700 διαφορετικά αντίγραφα, δεν εννοώ ότι έχουμε ολοκληρωμένα αντίγραφα βιβλίων από την αρχή ως το τέλος του βιβλίου. Αυτό που εννοώ είναι ότι έχουμε είτε ολοκληρωμένα, είτε αποσπασματικά αντίγραφα, μερικά από τα αποσπασματικά είναι πολύ μικρά αποσπάσματα που βρέθηκαν στα σκουπίδια στην Αίγυπτο, ενώ το υπόλοιπο βιβλίο καταστράφηκε και έτσι έχουμε από αυτό μόνο πολύ μικρά αποσπάσματα.

Δηλαδή από μικρά αποσπάσματα σε τεράστιους τόμους που βρίσκονται στις Μεσαιωνικές βιβλιοθήκες έχουμε 5.700 αντίγραφα στα **ελληνικά**, και έχουμε αντίγραφα και σε άλλες γλώσσες, γιατί καθώς ο Χριστιανισμός εξαπλώθηκε σε όλη τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία οι άνθρωποι μετέφρασαν την Καινή Διαθήκη σε άλλες γλώσσες όπως τα **Λατινικά**,

έχουμε περίπου 10.000 αντίγραφα της Βίβλου στα Λατινικά, στα **Κοπτικά**, δηλ.τα αρχαία αιγυπτιακά, στα **συριακά**, στα **γεωργιανά**, στα **αρμένικα**, στα αρχαία **σλάβικα κλπ κλπ.**, σε όλες τις γλώσσες.

Αυτά τα αντίγραφα μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους, και όταν τα συγκρίνεις υπάρχουν πολλά λάθη μέσα τους, γιατί ούτε δύο από αυτά τα αντίγραφα δεν είναι ακριβώς ίδια στις λέξεις.

Πόσο χρονών είναι όλα αυτά τα αντίγραφα που διαθέτουμε;

Το παλαιότερο αντίγραφο που έχουμε από όλα τα βιβλία της Καινής Διαθήκης, είναι βασικά ένα πολύ μικρό απόσπασμα που ανακαλύψαμε στην Αίγυπτο. Αυτό το απόσπασμα είναι στο μέγεθος μιας πιστωτικής κάρτας και είναι γραμμένο μπρος-πίσω. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, το ότι είναι γραμμένο μπρος-πίσω, γιατί μαρτυρά ότι προήλθε ως μέρος από κάποιο βιβλίο, όπως τα βιβλία που έχουμε σήμερα, με σελίδες γραμμένες μπρος-πίσω σε αντίθεση με τις περγαμηνές.

Οι μεταγενέστεροι Χριστιανοί προτιμούσαν να γράφουν τις Γραφές τους σε βιβλία, παρά σε περγαμηνές.

Αυτό καθιστούσε αυτά τα βιβλία διαφορετικά από άλλα βιβλία του Ρωμαϊκού κόσμου.

Αυτό το μικρό, στο μέγεθος πιστωτικής κάρτας, αποσπασματάκι που κατέχουμε σήμερα ονομάζεται Π 52.

Εικόνα: Π 52-52ος πάπυρος

Ονομάζεται Π 52 γιατί είναι γραμμένο σε πάπυρο, -Π-, πάπυρος, το αρχαίο χαρτί γραφής και ονομάζεται 52, γιατί ήταν ο 52ος πάπυρος που ανακαλύφθηκε και κατηγοριοποιήθηκε ταξινομήθηκε σε κατάλογο.

Αυτό, λοιπόν, το μικρό απόσπασμα έχει μερικές γραμμές από το 18ο Κεφάλαιο του Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο. Είναι το εδάφιο, όπου ο Ιησούς μιλά στον Πόντιο Πιλάτο στη δίκη ενώπιόν του και ο Πιλάτος λέει:

«Τι είναι αλήθεια; Τι είναι αλήθεια;».

Και είναι γραμμένο μπρος-πίσω. Ποιο είναι το θέμα τώρα;

Αν έχεις ένα μικρό κομμάτι σαν αυτό, και είναι γραμμένο μπρος-πίσω και γνωρίζεις από ποιο εδάφιο προέρχεται, μπορείς τότε να κάνεις μερικά ενδιαφέροντα πράγματα, γιατί μπορείς να καταλάβεις ακόμα κι αν δεν έχεις ολόκληρη τη γραμμή σε αυτή τη σελίδα, πού ακριβώς βρισκόταν αυτό το κομμάτι-φράση στη σελίδα.

Και αν έχεις ένα περιθώριο (δίπλα στην σελίδα), μπορείς να καταλάβεις πόσα γράμματα είχε κάθε γραμμή, και πόσες γραμμές υπήρχαν στην κάθε σελίδα για να φτάσεις από αυτό το σημείο, σε αυτό το σημείο.

Καταλαβαίνετε τι εννοώ; Μπορείτε, δηλαδή, να αντιληφθείτε το μέγεθος της σελίδας, και έπειτα να υπολογίσετε πόσες σελίδες ήταν το χειρόγραφο βρίσκοντας πόσες σελίδες χρειάζονται για τόσα γράμματα, ώστε να δημιουργηθεί το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, και έτσι αυτό το μικρό απόσπασμα μπορεί να σας δείξει το μέγεθος του χειρογράφου.

Υπάρχουν άνθρωποι που ασχολούνται μ' αυτό επαγγελματικά, όπως φαίνεται.

Οπότε αυτό είναι το παλαιότερο αρχείο. Αυτό το απόσπασμα, το Π 52, χρονολογείται συνήθως στο δεύτερο μισό του 2ου αιώνα.

Ο τρόπος που χρονολογούνται τα αρχαία χειρόγραφα, βασίζεται σε μια ανάλυση του γραφικού χαρακτήρα.

Η επιστήμη ονομάζεται παλαιογραφία.

Οι παλαιογράφοι μπορούν να χρονολογήσουν χειρόγραφα μέσα σε περίπου πενήντα χρόνια από την παραγωγή τους.

Η μέθοδος με την οποία λειτουργεί η επιστήμη είναι ότι ο γραφικός χαρακτήρας στον αρχαίο κόσμο, πριν την εφεύρεση της τυπογραφίας άλλαζε αργά με την πάροδο των χρόνων, έτσι οι άνθρωποι έκαναν τα γράμματα με ορισμένους ιδιαίτερους τρόπους ανάλογα με το πότε έζησαν

Έτσι, αν είσαι εξοικειωμένος με το πώς ήταν ο γραφικός χαρακτήρας στις διάφορες ιστορικές περιόδους, τότε μπορείς να καθορίσεις πότε γράφτηκε ένα χειρόγραφο.

Αυτή είναι η επιστήμη της παλαιογραφίας και ένας καλός παλαιογράφος μπορεί να το κάνει αυτό υπολογίζοντας διάστημα πενήντα ετών. Και χρειάζεσαι το κενό των πενήντα ετών γιατί μερικοί αντιγραφείς αντέγραφαν ένα χειρόγραφο όντας 70 ετών. Ο συγγραφέας πιθανόν να γράφει με τον ίδιο γραφικό χαρακτήρα που έγραφε όταν έμαθε να γράφει, όταν ήταν 20 ετών. Γι' αυτό, αφήνουμε ένα κενό 50 ετών περίπου.

Αυτό το απόσπασμα, λοιπόν, χρονολογείται γύρω στο 125, συν-πλην 50 χρόνια. Αρκετά νωρίς. Είναι από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη. Είναι πιθανό να γράφτηκε 30 με 40 χρόνια, μετά από την ημερομηνία που γράφτηκε το Ευαγγέλιο του Ιωάννη.

Και αυτό είναι πολύ καλό. Δεν έχουμε ολόκληρο το Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο μέχρι περίπου το έτος 200 μ.Χ.. Αλλά έχουμε αυτό το μικρό απόσπασμα.

Τα περισσότερα από τα χειρόγραφα που έχουμε, ωστόσο, δεν προσεγγίζουν καθόλου σε αυτήν την ημερομηνία. Αρχίζουμε να έχουμε ολοκληρωμένα χειρόγραφα στην αρχή του 3ου αιώνα.

γύρω στο έτος 200 μ.Χ., 150-170 χρόνια μετά το θάνατο του Ιησού, δηλαδή περίπου 120 χρόνια αφού γράφτηκαν τα περισσότερα βιβλία.

Και αρχίζουμε να έχουμε πληθώρα αντιγράφων μετά τον 7ο, τον 8ο, ή τον 9ο αιώνα, και τότε έχουμε πολλά αντίγραφα, γιατί στα μοναστήρια περνούσαν τις μέρες τους αντιγράφοντας χειρόγραφα.

Και έχουμε πολλά από τα χειρόγρατά τους.

Και έτσι έχουμε 5.700 χειρόγραφα. Μερικά από αυτά χρονολογούνται στο 2ο αιώνα, κανένα από αυτά πρωτότυπο, ούτε καν γραμμένο λίγα χρόνια μετά το πρωτότυπο.

Με όλα αυτά, λοιπόν, τα χειρόγραφα, πόσες διαφορές υπάρχουν;

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, φαίνεται ότι οι μελετητές δεν είχαν συνειδητοποιήσει το πρόβλημα της έλλειψης των πρωτοτύπων γραφών, ή πολλοί λίγοι μελετητές συνειδητοποίησαν ότι αυτό αποτελούσε πρόβλημα. Ακόμα και οι αντιγραφείς που αντέγραφαν τις γραφές συνειδητοποιούσαν καμιά φορά τις διαφορές στα χειρόγραφα που αντέγραφαν αλλά δεν το έκαναν ιδιαίτερο θέμα.

Η πρώτη φορά που κάποιος έκανε πολύ μεγάλο θέμα γι' αυτό, ήταν ακριβώς πριν 300 χρόνια (από σήμερα), δηλ.το έτος 1707.

Ήταν ένας μελετητής, ο Τζον Μιλ στην Οξφόρδη, νομίζω δεν είχε σχέση με το Βικτωριανό Τζον Στιούαρτ Μιλ. Αυτός, λοιπόν, ήταν μελετητής της Βίβλου και είχε περάσει 30 χρόνια, μελετώντας αντίγραφα χειρόγραφα της Καινής Διαθήκης. Αυτό φυσικά συνέβει μετά την εφεύρεση της τυπογραφίας, και οι άνθρωποι που θα τύπωναν, έπρεπε να αποφασίσουν ποια χειρόγραφα θα τυπωθούν, και το πρόβλημα ήταν ότι είχαν χειρόγραφα με διαφορές ανάμεσά τους. Αλλά πώς αποφασίζει κάποιος ποιο χειρόγραφο να τυπώσει;

Αυτό, λοιπόν, είναι πρόβλημα. Έτσι, άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι αυτό ήταν θέμα.

Ο Τζον Μιλ ήθελε να παράγει μια νέα εκτυπωμένη έκδοση της Ελληνικής Καινής Διαθήκης, πέρασε 30 χρόνια μελετώντας τα διαθέσιμα σ' αυτόν χειρόγραφα.

Είχε πρόσβαση σε 100 χειρόγραφα περίπου και τύπωσε την έκδοσή του της Καινής Διαθήκης, όπου παρέθετε ένα Εδάφιο και στο κάτω μέρος της σελίδας υποδείκνυε τα σημεία στα οποία τα χειρόγραφα διέφεραν μεταξύ τους, σχετικά με αυτό το εδάφιο.

Οι αναγνώστες του εντυπωσιάστηκαν και έμειναν κατάπληκτοι, όταν ο Τζον Μιλ παρήγαγε την έκδοση της Ελληνικής Καινής Διαθήκης και συμπεριέλαβε ένα σύστημα

στο τέλος της σελίδας στο οποίο παρέθετε 13.000 σημεία, κατά τα οποία τα χειρόγραφα διέφεραν μεταξύ τους.

13.000 σημεία διαφορών, ανάμεσα στα (100) χειρόγραφα που είχε ανακαλύψει, και το πιο εντυπωσιακό είναι ότι ο Τζον Μιλ δεν παρέθεσε όλες τις διαφορές που βρήκε παρέθεσε μόνο τις διαφορές που θεώρησε σημαντικές.

Μερικοί από τους επικριτές του ισχυρίστηκαν ότι ο Τζον Μιλ εργαζόταν για να καταστήσει το κείμενο των Γραφών αβέβαιο.

Οι υποστηρικτές του υπογράμμισαν ότι δε δημιούργησε αυτές τις διαφορές, απλά παρατήρησε ότι υπήρχαν.

Τι γνωρίζουμε, όμως, σήμερα για τον αριθμό των λαθών στα χειρόγραφα;

Ο Μιλ μελέτησε 100 χειρόγραφα και τώρα έχουμε 5700 χειρόγραφα. Κανείς δε γνωρίζει πόσες διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στα χειρόγραφα που έχουμε σήμερα, Γιατί κανείς μέχρι σήμερα, παρά την τεχνολογική ανάπτυξη που έχουμε, δεν έχει καταφέρει να συσσωρεύσει όλες τις διαφορές.

Κάποιες φορές, οι μελετητές μαντεύουν ότι είναι διακόσιες χιλιάδες διαφορές, κάποιοι λένε τριακόσιες, άλλοι τετρακόσιες, υπάρχουν διάφορες εκτιμήσεις.

Ο τρόπος με τον οποίο το θέτω συνήθως στους μαθητές μου, είναι με συγκριτικούς όρους.

«Υπάρχουν περισσότερες διαφορές στα χειρόγραφα μας, απ' ότι λέξεις στην Καινή Διαθήκη».

Αυτό βασικά δημιουργεί πρόβλημα. Αν θέλετε να μάθετε τι είπε στην πραγματικότητα ο Μάρκος, και έχετε μόνο αντίγραφα του Μάρκου που δημιουργήθηκαν εκατοντάδες χρόνια αργότερα, και έχουν όλες αυτές τις διαφορές-αντιφάσεις, τότε πώς είναι δυνατό να το αναδομήσετε;

Αυτό είναι πρόβλημα.

Έχοντας πει ότι έχουμε αυτές τις εκατοντάδες χιλιάδες διαφορές, θέλω να υπογραμμίσω ένα συγκεκριμένο σημείο που είναι το ότι οι περισσότερες από τις διαφορές που έχουμε στα χειρόγραφα μας, είναι εντελώς ασήμαντες και δε επηρεάζουν σε τίποτα. Πολλές από αυτές τις διαφορές ανάμεσα στα χειρόγραφα είναι τόσο ασήμαντες, και μικρές, που δε μπορείς να αναπαράγεις κάτι παρόμοιο στη μετάφραση.

Με άλλα λόγια, αλλάζουν τη σειρά των λέξεων στα ελληνικά και πρέπει να το μεταφράσεις με τον ίδιο τρόπο όποια κι αν είναι η σειρά των λέξεων, δεν έχει, δηλαδή, ιδιαίτερη σημασία.

Με διαφορά, αυτή η τεράστια ποικιλία των εκατοντάδων χιλιάδων διαφορών δεν είναι σημαντικές, παρά για να αποδείξουν ότι οι αντιγραφείς στην αρχαιότητα δεν ήταν καλύτεροι στην ορθογραφία από τους μαθητές μου σήμερα!!

Και φυσικά οι αντιγραφείς δεν είχαν ορθογραφικό έλεγχο. Βασικά δεν είχαν ούτε λεξικά. Και μερικοί δεν

ενδιαφέρονταν καν για το πώς να γράψουν κάτι. Καμιά φορά, διαβάζεις ένα χειρόγραφο και μια λέξη απαντάται τρεις φορές μέσα σε λίγες γραμμές, και ο αντιγραφέας γράφει αυτή τη λέξη με τρεις διαφορετικούς τρόπους. Απλά δεν τον ενδιαφέρει το πώς γράφεται η λέξη. Και, ξέρετε, έχουμε πάρα πολλές τέτοιες διαφορές.

Και ποια η σημασία τους; Απολύτως καμιά!

Έχοντας, λοιπόν, μιλήσει γι' αυτές τις εκατοντάδες χιλιάδες διαφορές, θέλω να υπογραμμίσω πως οι περισσότερες είναι ασήμαντες. Μερικές από αυτές τις αλλαγές, αυτές που δεν έχουν σημασία, είναι κατά βάση λάθη απροσεξίας.

Οι αντιγραφείς ήταν κάποιες φορές κουρασμένοι, ή νύσταζαν, άλλες φορές αποσπώταν η προσοχή τους, άλλες ήταν αδέξιοι και άλλες ήταν ακατάλληλοι, και έκαναν λάθη.

Παρέλειπαν λέξεις, φράσεις, καμιά φορά παρέλειπαν σελίδες. Έκαναν απλά μερικές φορές λάθη.

Ένα από τα κοινά λάθη που έκαναν οι γραφείς είναι ενδιαφέρον. Μερικές φορές, στην Καινή Διαθήκη, έχεις μία ρήση, και έχεις δύο γραμμές που τελειώνουν με τις ίδιες λέξεις. Όπως όταν ο Ιησούς στο κεφάλαιο 12 του Κατά Λουκάν λέει:

«Σας λέω δε: Καθένας που θα με ομολογήσει μπροστά στους ανθρώπους, και ο Υιός τού ανθρώπου θα τον ομολογήσει μπροστά στους αγγέλους τού Θεού. Ενώ, όποιος με αρνηθεί μπροστά στους ανθρώπους, και ο Υιός τού

ανθρώπου θα τον αρνηθεί μπροστά στους αγγέλους του Θεού»

Έχουμε, λοιπόν, δύο γραμμές που τελειώνουν με τη φράση "μπροστά στους αγγέλους του Θεού"

Και αυτό που κάνουν καμιά φορά οι αντιγραφείς είναι να αντιγράφουν τις λέξεις "Μπροστά στους Αγγέλους του Θεού" την πρώτη φορά που απαντάται το αντιγράφουν και έπειτα ξανακοιτάνε τη σελίδα και το μάτι τους πέφτει στη δεύτερη αναφορά των ίδιων λέξεων.

Νομίζοντας ότι αυτό είχαν μόλις αντιγράψει, προχωράνε στην επόμενη γραμμή και αρχίζουν την αντιγραφή από κει, και ως εκ τούτου παραλείπουν τις γραμμές που μεσολάβησαν.

Αυτό το φαινόμενο, όταν το μάτι περνά από τη μια γραμμή στην άλλη, ονομάζεται παράβλεψη.

Και όταν έχεις γραμμές που τελειώνουν με τις ίδιες λέξεις, ομοιοτέλεuton.

Οπότε αυτό το φαινόμενο ονομάζεται παράβλεψη – ομοιοτέλεuton.

Ήταν στις τελικές εξετάσεις στο Chapel Hill.

Πιθανότατα το πιο μεγάλο λάθος στα χειρόγραφα της Καινής Διαθήκης και ένα από τα αγαπημένα μου, είναι στο χειρόγραφο 109.

Ονομάζεται 109, γιατί είναι γραμμένο σε δέρμα ζώων, αντί για πάπυρο, και ήταν το 109ο χειρόγραφο στην ταξινόμηση.

Είναι ένα χειρόγραφο του 10ου αιώνα που γράφτηκε από έναν απρόσεκτο αντιγραφέα, και αυτός αντέγραφε το Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο. Το Ευαγγέλιο, λοιπόν, του Λουκά είναι ένα από τα δύο βιβλία της Καινής Διαθήκης που περιλαμβάνει τη γενεαλογία του Ιησού.

Η γενεαλογία αποτελεί συνήθως το αγαπημένο αντικείμενο ανάγνωσης των μαθητών μου στο Chapel Hill. Και υποθέτω δεν ίσχυε το ίδιο για αυτόν τον τύπο γιατί δεν έδινε ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό που έκανε.

Ξέρετε, η γενεαλογία του Λουκά είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, γιατί στο Κατά Ματθαίον, το άλλο Ευαγγέλιο που δίνει τη γενεαλογία του Ιησού και εντοπίζει την καταγωγή του Ιησού από τον Αβραάμ τον πατέρα των Εβραίων, στο Κατά Ματθαίον.

Ο Λουκάς δε σταματά εκεί, ο Λουκάς συνεχίζει, ο Λουκάς εντοπίζει τη γενεαλογία του Ιησού πίσω στον Αδάμ, τον Αδάμ και την Εύα.

Πρόκειται για μια φανταστική γενεαλογία.

Έχω έναν θείο, ο οποίος είναι ειδικός στις γενεαλογίες, που εντόπισε την οικογένειά μου πίσω στους χίπηδες.

Ο Ιησούς είναι, υποτίθεται, ο γιος του Ιωσήφ, που είναι ο γιος του τάδε, γιος του τάδε γιος του Ησαάκ,...γιος του

Δαυίδ, και πίσω στον Αβραάμ και στο Σεθ, γιο του Αδάμ, που είναι υιός του Θεού.

Όλη η γενεαλογία.

Ο αντιγραφέας του χειρογράφου 109 αντιγράφει ένα χειρόγραφο που έδινε ολοφάνερα τη γενεαλογία σε δύο στήλες. Αλλά η δεύτερη στήλη δεν έφτανε ως το τέλος της σελίδας, σταματούσε σε κάποιο σημείο. Άρα, η πρώτη στήλη έφτανε μέχρι το τέλος, αλλά η δεύτερη στήλη ως εδώ (στη μέση).

Ο αντιγραφέας προφανώς δεν κατάλαβε ότι ήταν δύο στήλες, **έτσι αντέγραφε οριζόντια** αντί να αντιγράψει πρώτα τη μία και μετά την άλλη στήλη. Οδηγώντας μας σε ορισμένα πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα!!!

Όπως αποδεικνύεται, ο Αδάμ δεν ήταν ο πρώτος άνθρωπος, αλλά υπήρχε ένας άνδρας με το όνομα Φέρις, που είναι ο πατέρας της ανθρώπινης φυλής και απ' ότι φαίνεται, (όπως έγραψε) ο Θεός είναι ο γιος του Αράμ.

Συμβαίνουν κι αυτά. Αυτού του είδους τα λάθη είναι απλά λάθη απροσεξίας που οι αντιγραφείς μπερδεύονται.

Υπάρχουν και άλλα είδη λαθών που είναι αυτό που εγώ αποκαλώ σκόπιμα λάθη. Διακρίνω ανάμεσα σε λάθη απροσεξίας, τα οποία ξεφεύγουν στους αντιγραφείς και σκόπιμα λάθη, όπου φαίνεται ότι οι αντιγραφείς προσπαθούν να αλλάξουν το κείμενο.

Βέβαια, δε γνωρίζω στα σίγουρα ότι οι αντιγραφείς προσπαθούν να αλλάξουν το κείμενο, δεν έχω κανέναν αντιγραφέα ώστε να τον ανακρίνω σχετικά με αυτό, αλλά υπάρχουν κάποιες αλλαγές που δε φαίνεται ότι θα μπορούσαν να είναι απλά από απροσεξία της πέννας.

Και υπάρχουν και άλλα που είναι αμφιλεγόμενο αν έγιναν τυχαία ή σκόπιμα, αλλά θα σας δώσω μερικά παραδείγματα που δείχνουν ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι αντιγραφείς προσπαθούν να αλλάξουν το κείμενο.

Θα σας δώσω μερικά παραδείγματα.

Στο κεφάλαιο 1 του Κατά Μάρκον Ευαγγελίου του Μάρκου, διαβάζουμε ήδη από την αρχή:

"καθώς είναι γραμμένο στον Ησαΐα, τον Προφήτη: «Δες, εγώ στέλνω τον αγγελιοφόρο μου πριν από την προσωπική σου παρουσία, που θα ετοιμάσει τον δρόμο σου μπροστά σου»"

Ωραία; Λέει ότι είναι γραμμένο στον **Ησαΐα** (κεφάλαιο της Παλαιάς Διαθήκης), στέλνω τον προφήτη μου σε σας.

Είναι ένα πολύ ενδιαφέρον εδάφιο, γιατί το εδάφιο που παρατίθεται **δεν βρिσκεται στο κεφάλαιο Ησαΐας**, όπως ο προφήτης, αλλά στο **Έξοδος!!**

Είναι, άρα, ενδιαφέρον ότι στα μεταγενέστερα χειρόγραφα του Κατά Μάρκον, το κείμενο αλλάζει και κανείς δε λέει, στον Προφήτη **Ησαΐα**, τώρα λέει, όπως είναι γραμμένο στους **Προφήτες!!**

Βλέπετε; Έχοντας ξεφορτωθεί το πρόβλημα του ότι αυτό δεν είναι παράθεση από τον Ησαΐα.

Βλέπετε; Ίσως είναι λάθος απροσεξίας, αλλά μου φαίνεται ότι κάποιος είδε πως αυτό μπορεί να θεωρηθεί λάθος και γι' αυτό το άλλαξε.

Θα σας δώσω ένα δεύτερο παράδειγμα.

Το 2ο κεφάλαιο του Κατά Λουκάν, είναι το μόνο στην Καινή Διαθήκη που μας δίνει μια ιστορία του Ιησού ως παιδί.

Ο Ιησούς είναι δώδεκα ετών, και μαθαίνουμε ότι αυτός και η οικογένειά του ταξίδευαν στην Ιερουσαλήμ για μια γιορτή, πιθανόν του Πάσχα.

Είναι μια περίεργη ιστορία, γιατί γιορτάζουν το πανηγύρι και έπειτα η οικογένεια επιστρέφει στην πατρίδα με το καραβάνι και τρεις μέρες αργότερα συνειδητοποιούν ότι ο Ιησούς δεν είναι μαζί τους.

Θα σκεφτείτε ότι θα το έλεγξαν και προηγουμένως, αλλά δεν ήταν εκεί.

Έτσι, επιστρέφουν στην Ιερουσαλήμ και ψάχνουν να τον βρουν, και την τρίτη ημέρα η μητέρα του τον βρίσκει στο ναό.

Και παρεμπόδιοντος, δεν είναι τυχαίο που αυτό γίνεται την τρίτη μέρα. Για το Λουκά, αυτό είναι σημειογραφία γι'

αυτό που θα συμβεί στην αφήγηση της Ανάστασης, όπου την τρίτη ημέρα ο Ιησούς θα αναστηθεί από τους νεκρούς.

Την τρίτη, λοιπόν, μέρα η μητέρα του τον βρίσκει στο ναό, όπου ο 12χρονος Ιησούς μιλά στους ηγέτες των Εβραίων και συζητούν νομικά θέματα, και η Μαρία δεν είναι ευχαριστημένη, και επιτέλους τον βρίσκει αφού τον αναζητούσε τρεις μέρες και λέει:

"Γιε μου! Γιατί το έκανες αυτό; Ο πατέρας σου κι εγώ σε ψάχναμε παντού."

Όταν οι αντιγραφείς ανέγραφαν αυτό, ξαφνιάστηκαν!

Ο πατέρας σου κι εγώ;

Μα ο Ιωσήφ δεν ήταν ο πατέρας του.

Σωστά; Ο Ιησούς γεννήθηκε από μία παρθένο.

Άρα, δεν έχει νόημα να λέει η Μαρία ότι ο πατέρας σου κι εγώ σε ψάχναμε. Και έτσι, υπάρχουν αλλαγές στα χειρόγραφα. Μερικά χειρόγραφα λένε απλά, ο Ιωσήφ κι εγώ σε ψάχναμε παντού, άλλα λένε απλά σε ψάχναμε παντού.

Αλλά κάποιος άλλαξε το κείμενο, γιατί θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως πρόβλημα. Κι έτσι ξεφορτώθηκαν το πρόβλημα.

Θα σας δώσω ένα τρίτο παράδειγμα.

Αυτό το παράδειγμα αφορά μία από τις συζητήσεις του Ιησού στην Καινή Διαθήκη, στο Κατά Ματθαίον, κεφάλαιο 24, στο οποίο ο Ιησούς μιλά για το τι θα συμβεί στο τέλος του κόσμου.

Αυτό το εδάφιο ήταν βασικά πολύ σημαντικό, σε αυτό το σημείο νιώθω την ανάγκη να βγω λίγο από το θέμα, αυτό το εδάφιο ήταν πολύ σημαντικό, όταν μετακόμισα στο Chapel Hill το 1988.

Μπομπ έλειπε για ένα χρόνο τότε.

Το 1988 είχε γίνει χαμός στη Βόρεια Καρολίνα. Υπήρχαν ομάδες Χριστιανών που πίστευαν ότι η συντέλεια του κόσμου θα συμβεί το 1988. Ότι ο Ιησούς θα επιστρέψει και θα βγάλει έξω από τον κόσμο όλους τους σπαδούς του.

Όταν ο Χριστός επιστρέφει, βγάζει τους ανθρώπους από τον κόσμο (αναρπαγή των πιστών), και έπειτα οι πόρτες της Κολάσεως θα ανοίξουν στη γη για 7 χρόνια και μετά έρχεται το τέλος.

Ήταν, λοιπόν, ένας τύπος που έγραψε ένα βιβλίο βασισμένο σε αυτό το εδάφιο που θα σας πω αμέσως μετά. Το βιβλίο λεγόταν "88 Λόγοι γιατί η αναρπαγή θα συμβεί το 1988."

Το βιβλίο αυτό είχε τυπωθεί σε δύο εκατομμύρια αντίγραφα. Είχα μαθητές, οι γονείς των οποίων το πίστευαν, και κυριολεκτικά, πούλησαν το αγρόκτημά τους. Πίστευαν ότι ο Ιησούς θα επιστρέψει το 1988.

Έτσι, έφτασα στη Βόρεια Καρολίνα και απολάμβανα την αγνοιά μου πάνω σ' αυτά τα θέματα είχα έρθει από το Νιου Τζέρσι...

εκεί δεν ανησυχούμε για τέτοια θέματα.

Αλλά αυτός ο τύπος, ο Έντγκαρτ Γουάισενετ, ήταν μηχανικός της ΝΑΣΑ είχε μελετήσει τη βίβλο και επινόησε ένα βιβλίο με 88 λόγους για τους οποίους η αρπαγή θα συνέβαινε το 1988, και ένας από αυτούς τους λόγους περιλαμβάνει αυτό το εδάφιο για το οποίο θα μιλήσω τώρα.

Οι μαθητές θέλουν να μάθουν πότε θα έρθει η συντέλεια.

(Ματθαίος, Κεφ. 24:32-34) Και ο Ιησούς τους λέει, **«Και από τη συκιά πάρτε μάθημα· όταν ποια μαλακώσουν τα κλαδιά της και βγάλει φύλλα, καταλαβαίνετε πως πλησιάζει το καλοκαίρι. Έτσι κι εσείς, όταν τα δείτε όλα αυτά, να καταλάβετε ότι πλησιάζει το τέλος (του κόσμου), ότι βρίσκεται πολύ κοντά. Σας διαβεβαιώνω, πως όλα αυτά θα γίνουν όσο ακόμη ζουν οι άνθρωποι ετούτης της γενιάς.»**

Και αυτός είναι ένας από τους 88 λόγους του Έντγκαρτ Γουάισενετ, και είναι ως εξής.

Προσέξτε. Τι είναι το Ισραήλ στη Βίβλο;

Το Ισραήλ καμιά φορά παρομοιάζεται στη Βίβλο ως συκιά.

Όταν η συκιά βγάλει τα φύλλα της θα ξέρετε ότι το τέλος πλησιάζει.

Άρα αν η συκιά είναι το Ισραήλ, τι σημαίνει τότε θα βγάλει τα φύλλα του;

Η συκιά πέφτει σε χειμερία νάρκη, το χειμώνα, και όταν έρχεται η άνοιξη επανέρχεται στη ζωή.

Πότε το Ισραήλ επανέρχεται στη ζωή; Το 1948. Τότε το Ισραήλ επανέρχεται στη ζωή και γίνεται ξανά έθνος.

«Σας διαβεβαιώνω, πως όλα αυτά θα γίνουν όσο ακόμη ζουν οι άνθρωποι ετούτης της γενιάς.»

Πόσα χρόνια είναι η γενιά στη Βίβλο; 40 χρόνια.

1948 συν 40, ορίστε! 1988.

Αυτός ήταν ένας από τους 88 λόγους.

Κάποιος τώρα υπέδειξε στον Γουάισενετ ότι ο Ιησούς στο ίδιο εδάφιο προσέθεσε ότι κανείς δε γνωρίζει την ημέρα ή την ώρα που θα έρθει το τέλος.

Ο Γουάισενετ τότε είπε ότι θα έρθει κατά τη διάρκεια της εβδομάδας του Ρασασάνα (την εβδομάδα που αρχίζει το Εβραϊκό έτος) το Σεπτέμβριο, κι εκείνος είπε ότι ο Ιησούς είπε ότι κανείς δε γνωρίζει τη μέρα ή την ώρα, και ο Γουάισενετ συνέχισε να μιλάει με πλήρη πίστη, λέγοντας ότι δεν ξέρει τη μέρα ή την ώρα. Ξέρω μόνο την εβδομάδα.

Το εδάφιο αυτό, λοιπόν, κατά τη Χριστιανική ιστορία υπήρξε ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί οι άνθρωποι πάντα προσπαθούσαν να ανακαλύψουν πότε θα έρθει το τέλος.

Σε αυτό το εδάφιο ο Ιησούς λέει ότι κανείς δε γνωρίζει τη μέρα ή την ώρα. Ούτε οι Άγγελοι του Παραδείσου, ούτε καν ο Υιός, αλλά μόνο ο Πατέρας.

Εντάξει; Κατά Ματθαίον 24:36. Όταν οι αντιγραφείς αντέγραφαν αυτό το σημείο, το βρήκαν λίγο περίεργο.

Ούτε καν ο Υιός δε γνωρίζει πότε θα έρθει το τέλος;

Είμαι σίγουρος ότι ο Υιός του Θεού ξέρει τα πάντα, δεν είναι λοιπόν Παντογνώστης;

Και πώς θα αντιμετωπίσουν οι αντιγραφείς αυτό το πρόβλημα;

Το αντιμετωπίζουν με το να ξεφορτωθούν τη φράση. Και έτσι, σε μεταγενέστερα χειρόγραφα, η φράση "ούτε καν ο Υιός" παραλείπεται.

Και τώρα ο Ιησούς δεν ισχυρίζεται ότι έχει άγνοια για το πότε θα έρθει το τέλος.

Αυτή εμένα μου φαίνεται μάλλον σκόπιμη αλλαγή.

Ωραία, λοιπόν...έχουμε τυχαίες αλλαγές και σκόπιμες αλλαγές.

Θέλω να μιλήσω για μερικές σημαντικές διαφορές, που έχουμε σε διάφορα χειρόγραφα, για να αποκτήσετε μια ιδέα του πόσο σημαντικό μπορεί να είναι αυτό το πρόβλημα.

Ίσως η πιο γνωστή ιστορία στα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης, είναι η ιστορία του Ιησού και της μοιχαλίδας.

Είμαι σχεδόν βέβαιος ότι πρόκειται για την πιο γνωστή ιστορία, γιατί απαντάται σε όλες τις Χολιγουντιανές ταινίες.

Αν γυρίσεις μια ταινία για τον Ιησού, πρέπει να περιλάβεις και την ιστορία της μοιχαλίδας. Απαιτείται σε τέτοιο βαθμό, που ακόμα και ο Μελ Γκίμπσον στα «Πάθη του Χριστού», που αφορούσε τις τελευταίες ώρες του Ιησού έπρεπε να τη συμπεριλάβει (αυτή την ιστορία), και έτσι χρησιμοποίησε ένα φλας μπακ, δείχνοντας τη σκηνή του Ιησού με τη μοιχαλίδα.

Η ιστορία αυτή απαντάται μόνο στα κεφάλαια 7 και 8 του Κατά Ιωάννην και ο Ιησούς διδάσκει στο ναό, και οι Εβραίοι ηγέτες σέρνουν αυτή τη γυναίκα μπροστά του και του λένε, **"Την πιάσαμε επ' αυτοφώρω να διαπράττει μοιχεία. Ο νόμος του Μωυσή λέει να λιθοβολούμε τέτοιους ανθρώπους. Εσύ τι λες;"**

Αυτό ήταν σαν στημένη παγίδα για τον Ιησού. Γιατί αν πει «ναι, λιθοβολίστε την.», τότε είναι αντίθετος με τις διδασκαλίες της αγάπης και του ελέους με τις οποίες ήρθε στον κόσμο, αλλά αν πει "όχι, συγχωρείστε τη!", τότε παραβιάζει το νόμο του Μωυσή!

Αρα ποια θα είναι η απόφασή του; Ο Ιησούς είχε βέβαια τον τρόπο του να ξεγλιστρά, όπως ξέρετε, από τέτοιες παγίδες αν διαβάσετε την Καινή Διαθήκη.

Τι έκανε, λοιπόν, σε αυτήν την περίπτωση;

Σκύβει και αρχίζει να γράφει στο έδαφος. Και έπειτα σηκώνει το κεφάλι του και λέει,

"Ο αναμάρτητος πρώτος το λίθο βαλέτω."

Σκύβει ξανά, αρχίζει να γράφει ξανά, και ένας-ένας, νιώθοντας ένοχος για τις αμαρτίες του αποχωρεί, μέχρι που ο Ιησούς σηκώνει το κεφάλι του και δεν έχει μείνει κανείς τους, και λέει στη γυναίκα, **"κανένας δεν έμεινε να σε καταδικάσει;"**, κι εκείνη λέει, **"όχι Κύριε, κανένας!"**

Ο Ιησούς απαντά, **"Ούτε κι εγώ σε καταδικάζω, πήγαινε και μην ξανααμαρτήσεις από σήμερα."**

Υπάρχει μια παραλλαγή σ' ένα πλέον χαμένο χειρόγραφο, για τη γραμμή που ο Ιησούς λέει "ο αναμάρτητος πρώτος το λίθο βαλέτω." και μια από αυτές υποδεικνύει ότι μια πέτρα ήρθε από το πλήθος, χτύπησε τη γυναίκα στο κεφάλι, και ο Ιησούς είπε, «Μαμά, καμιά φορά πραγματικά με τσαντίζεις.»

Το έβγαλα απ' το μυαλό μου αυτό!

Αυτή η όμορφη και με μεγάλη επιρροή ιστορία που περιλαμβάνει δύο εκπληκτικές φράσεις από τον Ιησού.

Αυτή η ιστορία αρχικά δεν υπήρχε στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη.

Αυτή η ιστορία προστέθηκε αργότερα στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο από μεταγενέστερους αντιγραφείς.

Πώς το ξέρω;

Έχουμε αρκετά πρώιμα αντίγραφα από το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο.

- 1) Αυτή η ιστορία ΔΕΝ απαντάται σε κανένα από τα πρώτα (παλαιότερα) χειρόγραφα του Ευαγγελίου του Ιωάννη.**
- 2) Οι Έλληνες συγγραφείς που έγραψαν σχολιασμούς για το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο ανά τους αιώνες, δεν αναφέρουν αυτήν την ιστορία μέχρι το 10ο αιώνα, 1000 χρόνια μετά την εποχή του Ιησού.**
- 3) Το ύφος γραφής αυτής της ιστορίας, αν το διαβάσετε στα ελληνικά, το ύφος της, διαφέρει εντελώς από το ύφος γραφής του υπόλοιπου Ευαγγελίου του Ιωάννη.**

Ως αποτέλεσμα, οι μελετητές γνωρίζουν εδώ και χρόνια ότι αυτή η ιστορία δεν ανήκε αρχικά στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη.

Μα γιατί τότε είναι στις Βίβλους μας;

Προφανώς αυτό που έγινε ήταν ότι μερικοί αντιγραφείς άκουσαν την ιστορία, και αποφάσισαν ότι επεξηγεί ορισμένες από τις διδασκαλίες του Ιωάννη στο 7ο κεφάλαιο και έγραψαν έτσι την ιστορία σε κάποιο περιθώριο.

Ένας δεύτερος αντιγραφέας ήρθε, είδε την ιστορία

στο περιθώριο, και νόμισε ότι ανήκε στο κείμενο

Και έγραψε το δικό του χειρόγραφο συμπεριλαμβάνοντας στο κείμενό του στην ιστορία.

Ένας ακόμη αντιγραφέας αντιγράφει αυτό το χειρόγραφο, και αντιγράφεται

κι αυτό το χειρόγραφο, κ.ο.κ., μέχρι που γίνεται μέρος της κειμενικής παράδοσης

και αυτά τα μεταγενέστερα χειρόγραφα χρησιμοποιήθηκαν από τους μεταφραστές

της Βίβλου του Βασιλιά Τζέιμς το 1611

οπότε η ιστορία ήρθε στα Αγγλικά μέσω της Βίβλου του Βασιλιά Τζέιμς.

Αυτή, όμως, η ιστορία δεν ανήκε αρχικά στην Καινή Διαθήκη.

Και με ρωτάνε καμιά φορά οι άνθρωποι αν υπήρχε κάποια σημαντική αλλαγή στην Καινή Διαθήκη. Λοιπόν,

να! Αυτή αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική αλλαγή αφού η ιστορία της μοιχαλίδας δεν βρισκόταν αρχικά εκεί.

Ας σκεφτούμε ένα δεύτερο παράδειγμα σημαντικής αλλαγής.

Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο.

Το Κατά Μάρκον είναι μάλλον το αγαπημένο μου Ευαγγέλιο, γιατί είναι τόσο ακριβές (στις έννοιες) και διακριτικό σε ορισμένα σημεία και λέει πράγματα που δεν περιμένεις.

Και αυτό ισχύει κυρίως στο τέλος του Ευαγγελίου του Μάρκου.

Στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο ο Ιησούς δικάζεται, και σταυρώνεται, πεθαίνει, θάβεται και την τρίτη μέρα οι γυναίκες πηγαίνουν στον τάφο του. Ο τάφος είναι άδειος και ο Ιησούς δεν είναι μέσα. Υπάρχει εκεί και κάποιος άνδρας, ο οποίος λέει στις γυναίκες ότι ο Ιησούς δεν είναι εδώ, αναστήθηκε από τους νεκρούς.

Λέει στις γυναίκες, **"Πηγαίνετε και πείτε στους μαθητές ότι θα τους συναντήσω στη Γαλιλαία."**

Και λέει έπειτα ότι οι γυναίκες έφυγαν από τον τάφο, **και δεν είπαν τίποτα σε κανέναν γιατί φοβήθηκαν.**

Τελεία. Αυτό ήταν! Αυτό είναι το τέλος του Κατά Μάρκον Ευαγγελίου.

Και σκέφτετε κάποιος έκπληκτος, Πώς είναι δυνατόν να τελειώνει εκεί;

Γιατί τους ζητήθηκε να το πουν στους μαθητές και δεν το είπαν σε κανέναν. Δεν το έμαθαν οι μαθητές; Δεν πήγαν στη Γαλιλαία; Δεν είδαν τον Ιησού; Πώς γίνεται να τελειώνει έτσι η ιστορία;

Και την ίδια ακριβώς αντίδραση είχαν και οι γραφείς. Έφτασαν στο τέλος και αναρωτήθηκαν με έκπληξη και είπαν, Μα πώς είναι δυνατόν να τελειώνει εκεί;

Και έτσι οι αντιγραφείς αποφάσισαν να μην το κόψουν εκεί, και προσέθεσαν 12 στίχους.

Άρα στις Αγγλικές σας Βίβλους σήμερα θα βρείτε 12 στίχους μετά απ' αυτό, μετά τον 8ο στίχο του 16ου κεφαλαίου, και συχνά αυτό βρίσκεται σε αγκύλες, γιατί οι αντιγραφείς θα σας λένε στην υποσημείωση ότι αυτοί οι στίχοι δεν ήταν εκεί αρχικά αλλά προστέθηκαν από μεταγενέστερους αντιγραφείς.

Σε αυτούς τους στίχους, αυτούς τους προστιθέμενους στίχους, τους οποίους οι αντιγραφείς προσέθεσαν αργότερα, -ξέρουμε ότι προστέθηκαν αργότερα γιατί:

- 1) Δεν βρίσκονται στα πρώτα και καλύτερα χειρόγραφα.**
- 2) Αφού ο τρόπος γραφής τους διαφέρει από το υπόλοιπο Ευαγγέλιο του Μάρκου.**

3) Υπάρχουν μάλιστα ασυνέπειες-αντιφάσεις σε σχέση με αυτούς και τους προηγούμενους στίχους.

Άρα είναι σίγουρο ότι προστέθηκαν στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, αργότερα.

-σύμφωνα με αυτούς τους τελευταίους στίχους, οι γυναίκες πηγαίνουν και το λένε στους μαθητές, οι μαθητές πάνε όντως στη Γαλιλαία, συναντάνε τον Ιησού, και ο Ιησούς τους λέει ότι θα πρέπει να πάνε και να διδάξουν όλα τα Έθνη, και όποιος θα πιστέψει θα αποκτήσει την ικανότητα να μιλήσει με νέες ξένες γλώσσες που προηγουμένως δε γνώριζε και θα έχουν την ικανότητα να πιάσουν τα θανάσιμα φίδια, και θα μπορούν να πίνουν το δηλητήριο και το δηλητήριο να μην τους βλάπτει.

Αυτοί είναι οι στίχοι που χρησιμοποιούν στα μέρη μου οι δαμαστές φιδιών για να βασίζονται εκεί τις τελετουργίες τους.

Πολλές φορές έρχεται στο μυαλό μου αυτή η ιδέα ότι στο ασθενοφόρο στη διαδρομή του προς το νοσοκομείο, μπορεί κάποιος να επισημάνει ότι αυτοί οι στίχοι δε βρίσκονται στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο.

Άρα ο Μάρκος τελειώνει με το ότι οι γυναίκες δεν είπαν τίποτα σε κανέναν, γιατί φοβήθηκαν. Κάποιος προσέθεσε τους τελευταίους 12 στίχους.

Θα σας δώσω μερικά ακόμα παραδείγματα διαφορών που μου κάνουν ιδιαίτερη εντύπωση και μοιάζουν σημαντικά.

Μία που θεωρώ αρκετά ενδιαφέρουσα και για την οποία οι μελετητές διαφωνούν, -για την προηγούμενη δε διαφωνούν ιδιαίτερα, όλοι σχεδόν συμφωνούν ότι δεν ήταν αρχικά εκεί -αλλά υπάρχει μια ενδιαφέρουσα αλλαγή σε μια άλλη ιστορία του Μάρκου υπάρχει ιδιαίτερη διαφωνία γι' αυτό ανάμεσα στους μελετητές.

Πρόκειται για την ιστορία στο 1ο κεφάλαιο του Μάρκου, όπου ο Ιησούς θεραπεύει ένα λεπρό, και η ιστορία εκτυλίσσεται ενώ ο Ιησούς περπατά, και ένας λεπρός εμφανίζεται σ' αυτόν και του λέει:

"Κύριε, αν θέλεις μπορείς να με καθαρίσεις"

Και στα περισσότερα χειρόγραφα λέει **ότι ο Ιησούς ένωσε οίκτο για τον άνδρα**, και τον άγγιξε με το χέρι του, και είπε, **"Ναι, Θέλω."** και τον γιάτρευσε.

Αλλά σε αρκετά αρχαία χειρόγραφα η ιστορία λέει κάτι άλλο. Αυτά τα χειρόγραφα, αντί να πουν ότι ο Ιησούς ένωσε οίκτο για τον άνδρα λέει **ότι ο Ιησούς θύμωσε** και άπλωσε το χέρι του, και είπε, **"Είμαι πρόθυμος. Εξαγνίσου!"**

Θύμωσε; Οι μελετητές αναγκαστικά διαφώνησαν για το ποιο είναι το κείμενο που έγραψε αρχικά ο Μάρκος και ποιο αλλάχθηκε μετά από κάποιον αντιγραφέα.

Και μια λογική διάσταση που χρησιμοποίησαν οι μελετητές με το πέρασμα των χρόνων είναι το εξής:

"Ποιο κείμενο από τα δύο είναι πιο πιθανό να έχει δημιουργήσει ένας αντιγραφέας;"

Είναι πιο πιθανό να έχει πάρει ένα κείμενο που λέει, "ο Ιησούς ένιωσε οίκτο" και να το άλλαξε σε "ο Ιησούς θύμωσε"

ή είναι πιο πιθανό να έχει πάρει ένα κείμενο που λέει, "ο Ιησούς θύμωσε" και το άλλαξε σε "ο Ιησούς ένιωσε οίκτο";

Αν το θέσουμε έτσι, το δεύτερο είναι πιο πιθανό να είναι κάτι που ένας αντιγραφέας θα το άλλαζε.

Και ίσως αυτό το κριτήριο να φαίνεται σαν να πηγαίνουμε προς τα πίσω, αλλά ο τρόπος που λειτουργεί είναι ότι η περισσότερη προβληματική ανάγνωση είναι πιθανότατα η αρχική.

Η πιο δύσκολη ανάγνωση πρέπει να είναι αυτή που θα προτιμηθεί.

Και αυτός είναι ένας λόγος για να πιστέψουμε ότι αυτό το κείμενο αρχικά έλεγε **«ότι ο Ιησούς θύμωσε»**.

Υπάρχουν πολλοί ακόμα λόγοι για να πιστέψουμε ότι αυτό έλεγε το αρχικό κείμενο.

Το επόμενο βήμα είναι να ρωτήσουμε με τι θύμωσε. Με άλλα λόγια να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε το νόημα του κειμένου. Αλλά δε γίνεται να ξέρουμε τι σημαίνει το κείμενο, αν δε γνωρίζουμε τι λέει το κείμενο.

Καταλάβετε; Άρα πρέπει να εδραιώσουμε πρώτα τις λέξεις, και αυτό κάνουν οι κριτικοί κειμένων προσπαθώντας να αποφασίσουν ποιες ακριβώς ήταν οι αρχικές λέξεις.

Θα σας δώσω ένα ακόμη παράδειγμα, και μετά θα σταματήσω για να δεχθώ οποιαδήποτε ερώτηση μπορεί να έχετε.

Υπάρχει ένα ακόμη συγκινητικό εδάφιο στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, που είναι κι αυτό πολύ γνωστό.

Είναι η σκηνή της σταύρωσης του Ιησού. Η αφήγηση του Κατά Λουκάν στη σκηνή της σταύρωσης είναι ενδιαφέρουσα, γιατί διαφέρει με αυτή που υπάρχει στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο αναφορικά με την ιστορία της σταύρωσης.

Στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, για να εξηγήσω ένα λεπτό αυτό, στο Κατά Μάρκον, που είναι το πρώτο Ευαγγέλιο, έχουμε μια ιδιαίτερα σαφή απεικόνιση του Ιησού να πηγαίνει στη Σταύρωση, μια απεικόνιση γεμάτη με πόνο και θλίψη.

Οι άνθρωποι δεν το συνειδητοποιούν αυτό, ότι η απεικόνιση του Μάρκου είναι πολύ διαφορετική από αυτή του Λουκά.

Και ο λόγος που δεν βλέπουν ότι υπάρχουν διαφορές, είναι εξαιτίας του τρόπου που διαβάζουν τα Ευαγγέλια.

Ο τρόπος που οι άνθρωποι διαβάζουν συνήθως τα Ευαγγέλια, αν τα διαβάζουν καθόλου (!)...

ο συνηθισμένος τρόπος είναι να ξεκινούν από την αρχή ως το τέλος.

Διαβάζεις, λοιπόν, τα Ευαγγέλια, ξεκινάς με του Ματθαίου, κεφάλαιο 1:1, αρχίζεις να διαβάζεις, και φτάνεις ως το τέλος, από την κορυφή ως το τέλος.

Μετά διαβάζεις του Μάρκου, αρχίζεις απ' την αρχή, φτάνεις στο τέλος. Και μοιάζει πολύ με του Ματθαίου.

Ίδια ιστορία, αρκετές ίδιες λέξεις, μοιάζει πολύ. Και μετά του Λουκά, απ' την αρχή ως το τέλος, μοιάζει εντελώς ίδιο, όχι εντελώς, είναι διαφορετικό, αλλά κατά βάση είναι το ίδιο πράγμα.

Μοιάζουν ίδια. Και μετά διαβάζεις του Ιωάννη, είναι διαφορετικό, αλλά εντάξει, στην ουσία δεν απέχει πολύ, είναι κατά βάση ίδια.

Όλα μοιάζουν ουσιαστικά ίδια, γιατί τα διαβάζεις από την αρχή ως το τέλος, ή κάθετα.

Ο τρόπος για να δεις τις διαφορές στα Ευαγγέλια είναι να τα διαβάσεις, όχι κάθετα, αλλά οριζόντια.

Όταν διαβάσεις μια ιστορία στο Κατά Ματθαίον, και κοιτάξεις την ίδια ιστορία στο Κατά Μάρκον, και συγκρίνεις τις δύο ιστορίες, όταν το κάνεις αυτό αρχίζεις να ανακαλύπτεις τεράστιες διαφορές.

Πολλοί άνθρωποι συζητούν για το αν υπάρχουν αντιφάσεις στη Βίβλο.

Αν θέλετε να βρείτε αντιφάσεις στη Βίβλο, το μόνο που έχετε να κάνετε είναι να διαβάσετε το κείμενο οριζόντια.

Το αναθέτω αυτό συνέχεια στους μαθητές μου ως εργασία. Τους λέω, πάρτε την περιγραφή της Ανάστασης, τι πραγματικά συνέβη στην Ανάσταση.

Η απάντηση εξαρτάται από το ποιο Ευαγγέλιο διαβάζεις.

Και τους βάζω να μου φτιάξουν λίστα με το τι συνέβη στο Κατά Ματθαίον στο Κατά Μάρκον, στο Κατά Λουκάν, στο Κατά Ιωάννην και να συγκρίνουν τις λίστες.

Και θα εντυπωσιαστείς πολύ, όταν το κάνεις αυτό με τη σκηνή της Ανάστασης. Γιατί ποιος πήγε στον τάφο; Η Μαρία η Μαγδαληνή μόνη της ή η Μαρία η Μαγδαληνή με άλλες γυναίκες; Και αν ήταν με άλλες γυναίκες, τότε πόσες γυναίκες ήταν αυτές; Και ποια ήταν τα ονόματά τους.

Εξαρτάται από το ποιο Ευαγγέλιο διαβάζεις.

Τι βρίσκουν εκεί; Βρίσκουν την πέτρα να έχει κυλήσει σε απόσταση μακριά από την είσοδο ή όχι;

Εξαρτάται από το ποιο Ευαγγέλιο διαβάζεις.

Ποιον είδαν οι γυναίκες εκεί; Είδαν έναν άνδρα, όπως είναι στο Κατά Μάρκον, είδαν δύο άνδρες, όπως στο Κατά Λουκάν, ή είδαν έναν άγγελο, όπως στο Κατά Ματθαίον;

Εξαρτάται από το ποιο Ευαγγέλιο διαβάζεις.

Τι τους είπαν; Τους λένε να πουν στους μαθητές να συναντήσουν τον Ιησού στη Γαλιλαία ή τους είπαν να πουν στους μαθητές να μείνουν στην Ιερουσαλήμ; Πάνε να το

που στους μαθητές; Εξαρτάται από το αν διαβάζεις το Κατά Μάρκον ή το Κατά Ματθαίον ή το Κατά Λουκάν.

Αν το λένε στους μαθητές, τότε αυτοί τι κάνουν; Πάνε στη Γαλιλαία ή μένουν στην Ιερουσαλήμ;

Εξαρτάται από το ποιο Ευαγγέλιο διαβάζεις.

Αν συνεχίσεις να διαβάζεις μέχρι το τέλος, είναι διαφορετικά. Διαβάζεις απλά κάθε γραμμή και είναι διαφορετικά.

Αυτό γίνεται αν διαβάσεις τις δύο ιστορίες έχοντας τη μία απέναντι στην άλλη. Αν, λοιπόν, το κάνεις αυτό στην ιστορία της Σταύρωσης στο Κατά Μάρκον και στο Κατά Λουκάν, βρίσκεις δύο πολύ διαφορετικές απεικονίσεις.

Η σημασία αυτού δεν έγκειται απλά στο ότι υπάρχουν αντιφάσεις, ναι, υπάρχουν αντιφάσεις, αλλά δεν είναι αυτό το θέμα.

Το θέμα είναι ότι αν θες να μάθεις τι έχει πει ο Μάρκος, πρέπει να διαβάσεις το Κατά Μάρκον και όχι να προσποιηθείς ότι λέει τα ίδια λόγια με το Λουκά.

Γιατί είναι διαφορετικοί. Και έτσι το Κατά Λουκάν πρέπει να θεωρηθεί αυτόνομο ως λογοτεχνική παραγωγή.

Στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, όταν ο Ιησούς σταυρώνεται, πρόκειται για μια ανατριχιαστική σκηνή, όπου στο Ευαγγέλιο του Μάρκου, ο Ιησούς δε λέει τίποτα ενώ οδηγείται στο μέρος της σταύρωσης.

Κατά τη διάρκεια της σταυρώσεως του ήταν εντελώς σιωπηλός. Όσο ήταν στο σταυρό, οι ηγέτες των Εβραίων, τον χλευάζαν. Και οι άνθρωποι που περνούσαν μπροστά του, και οι δύο ληστές, στο Ευαγγέλιο του Μάρκου. Ο Ιησούς δε λέει τίποτα μέχρι το τέλος, στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, αλλά στο τέλος αναφωνεί:

"Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες;"

Και πεθαίνει. Αυτό ήταν. Αυτό λέει ο Μάρκος. Πολύ δυνατό, συνταρακτικό, **αλλά πολλοί άνθρωποι δεν το αντιλαμβάνονται, γιατί οι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο Ιησούς είπε πολλά άλλα πράγματα στο σταυρό.**

Γιατί το πιστεύουν αυτό; Γιατί έχουν διαβάσει το Ματθαίο, το Λουκά, και τον Ιωάννη, και κατέληξαν σε επτά τελευταίες κουβέντες του Ιησού πριν πεθάνει, που δε βρίσκονται σε ένα μόνο Ευαγγέλιο, αλλά αν ενώσεις και τα τέσσερα Ευαγγέλια μαζί σε ένα μεγάλο Ευαγγέλιο.

Είναι εντελώς νόμιμο αν θες να το κάνεις.

Αν θες να διαβάσεις τα Ευαγγέλια, και να τα ενώσεις όλα μαζί, ώστε να είναι όλα σωστά, όλα να λένε το ίδιο πράγμα,

θα πρέπει να συνειδητοποιήσεις ότι κάνοντας αυτό, γράφεις το δικό σου Ευαγγέλιο!

Και λες κάτι διαφορετικό από καθένα από τα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης.

Αυτή είναι η συνέπεια όταν κάνεις κάτι τέτοιο. Στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο ο Ιησούς δεν ήταν σιωπηλός. Δεν ήταν σιωπηλός στο δρόμο του προς τη Σταύρωση, είδε γυναίκες να κλαίνε γι' αυτόν και στρέφεται σ' αυτές και λέει:

"Κόρες της Ιερουσαλήμ, μην κλαίτε για μένα, κλάψτε για τους εαυτούς σας, και τα παιδιά σας, για τη μοίρα που σας περιμένει."

Ανησυχεί περισσότερο για τις γυναίκες παρά για τον εαυτό του στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο.

Στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο δεν είναι σιωπηλός ενώ τον σταυρώνουν, προσεύχεται:

"Πατέρα, συγχώρεσέ τους, γιατί δε ξέρουν τι κάνουν."

Όσο κρέμεται στο σταυρό έχει μια ιδιαίτερα έξυπνη συζήτηση με έναν από τους ληστές. Ο ένας ληστής μιλά άσχημα στον Ιησού, ο άλλος του λέει να σταματήσει γιατί ο Ιησούς δεν έκανε τίποτα για να το αξίζει αυτό. Και έπειτα στρέφεται στον Ιησού και του λέει, "Κύριε θυμήσου με όταν έλθω στο βασίλειό σου". Και ο Ιησούς λέει, "Σου λέω ειλικρινά ότι σήμερα θα είσαι μαζί μου στον Παράδεισο."

Ο Ιησούς ξέρει ακριβώς τι του συμβαίνει στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο. Όχι στον Μάρκο, αλλά στο Λουκά ξέρει ακριβώς τι του συμβαίνει και τι θα του συμβεί μετά. Θα ξυπνήσει στον Παράδεισο και αυτός ο άνδρας θα είναι δίπλα του. Και στο τέλος, το πιο σπουδαίο πράγμα στην ιστορία είναι ότι ο Ιησούς, αντί να ξεφωνήσει:

"Θεέ μου, Θεέ μου γιατί με εγκατέλειψες;"

δεν το λέει αυτό στο Κατά Λουκάν, αλλά λέει

"Πατέρα, στα Χέρια Σου παραδίδω το πνεύμα μου."

Και πεθαίνει.

Στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, ο Ιησούς, έχει τον πλήρη έλεγχο της κατάστασης, ξέρει τι γίνεται, ξέρει γιατί γίνεται, σε αντίθεση με το Κατά Μάρκον που μοιάζει να έχει αμφιβολίες.

Αυτό το εδάφιο, το "Πατέρα συγχώρεσέ τους, γιατί δεν ξέρουν τι κάνουν" είναι πολύ ενδιαφέρον.

Στις απαρχές του Χριστιανισμού αυτό ερμηνευόταν, όχι ως επίκληση συγχώρεσης για τους Ρωμαίους που τον σταύρωναν, αλλά ερμηνευόταν ως επίκληση για συγχώρευση για τους Εβραίους που είχαν καταδώσει τον Ιησού στις αρχές.

Ο Ιησούς ζητούσε συγχώρευση για τους Εβραίους, σύμφωνα με την ερμηνεία των πρώτων Χριστιανών ερμηνευτών αυτών των κειμένων.

Αυτό καθιστά αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι σε μερικά χειρόγραφα των πρώτων χρόνων, αυτή η προσευχή παραλείπεται από μερικούς αντιγραφείς.

Γιατί οι αντιγραφείς να αφαιρέσουν αυτό το τόσο όμορφο κείμενο; Είναι προφανές, γιατί το έκαναν. Το

παρέλειψαν, γιατί ερμηνευόταν ως προσευχή συγχώρεσης για τους Εβραίους και αυτοί οι αντιγραφείς δε θεωρούσαν ότι ο Θεός θα συγχωρούσε σε καμία περίπτωση τους Εβραίους.

Στον 2ο και 3ο αιώνα, οι Χριστιανοί άρχισαν να λένε ότι οι Εβραίοι ευθύνονται για τη δολοφονία του Χριστού. Και μάλιστα ότι η καταστροφή της πόλης της Ιερουσαλήμ το 70 μ.Χ από το στρατό των Ρωμαίων ήταν μια τιμωρία που δόθηκε από το Θεό στους Εβραίους, επειδή απέρριψαν τον ίδιο τους το Μεσσία.

Στο 2ο και 3ο αιώνα έχουμε Χριστιανούς που λένε ότι ο Ιησούς ήταν Θεός!!

Έτσι, όταν λέμε ότι οι Εβραίοι ευθύνονται για τη δολοφονία του Ιησού, μερικοί συγγραφείς λένε ότι ευθύνονται για θεοκτονία. Οι Εβραίοι σκότωσαν το Θεό. Και ο Θεός τους θεώρησε υπεύθυνους.

Τι πρέπει να κάνει ένας αντιγραφέας που πιστεύει σ' αυτό με αυτήν την προσευχή συγχώρεσης;

Πρέπει να την αφαιρέσει!!

Και αυτό ακριβώς συμβαίνει. Από μερικά πρόσφατα χειρόγραφα η προσευχή λείπει. Λείπει γιατί οι αντιγραφείς την άλλαξαν για δικούς τους λόγους.

Αυτές είναι μερικές από τις μεγάλες διαφορές που μπορεί να βρει κανείς στα χειρόγραφα της Καινής Διαθήκης, και είναι όλων των ειδών διαφορές.

Κάποιες σχετίζονται με θεολογικές διαμάχες των πρώτων Χριστιανών. Οι γραφείς άλλαξαν το κείμενο για να συμπίπτει περισσότερο με τις θεολογικές τους απόψεις.

Άλλες αλλαγές σχετίζονται με τις σχέσεις ανάμεσα στους Χριστιανούς και τους Εβραίους.

Άλλες σχετίζονται με την κατανόηση των Χριστιανών για τις γυναίκες. Εξακολουθούν να υπάρχουν ζητήματα και σήμερα στις Χριστιανικές εκκλησίες, για το αν οι γυναίκες θα πρέπει να έχουν ηγετικούς ρόλους.

Ορισμένες φορές τα ζητήματα αυτά αφορούν εδάφια που έχουν αλλαχθεί από αντιγραφείς.

Μπορείτε να μαντέψετε με τι τρόπο οι αντιγραφείς άλλαξαν αυτά τα εδάφια.

Το 2ο και 3ο αιώνα, όταν ο ρόλος των γυναικών ήταν καταπιεσμένος άρχισαν ξαφνικά να εμφανίζονται χειρόγραφα, σύμφωνα με τα οποία έλεγαν στις γυναίκες να είναι σιωπηλές στις εκκλησίες.

Τέτοιου είδους αλλαγές έκαναν οι γραφείς.

Ο κριτικός κείμενου είναι κάποιος που προσπαθεί να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο με τα χειρόγραφα που έχουν τόσες πολλές αλλαγές.

Δύο πράγματα κάνει ένας κριτικός κείμενου.

Το πρώτο πράγμα, που είναι ιδιαίτερα σημαντικό, είναι να αντιληφθεί τι έγραψε ο συγγραφέας. Γιατί δεν μπορείς να ερμηνεύσεις ένα συγγραφέα, είτε μιλάς για τον Πλάτωνα, τον Αριστοφάνη, ή τον Όμηρο, ή το Μάρκο ή το Ματθαίο, ή τον Ιωάννη, ή το Λουκά, δε μπορείς να ερμηνεύσεις τι είπε ένας συγγραφέας αν δεν ξέρεις τι είπε!!

Πρέπει να έχεις τις λέξεις τους, έτσι ένας κριτικός κειμένου προσπαθεί όσο μπορεί να βρει τι ακριβώς έγραψε κάποιος συγγραφέας.

Ένας κριτικός κειμένου, όμως, ενδιαφέρεται επίσης να μάθει γιατί άλλαξε το κείμενο. Γιατί οι αντιγραφείς άλλαξαν το κείμενο; Είναι ενδιαφέρον να λες ότι καμιά φορά αποκοιμήθηκαν, αλλά πέρα απ' αυτό, ποιο θεολογικό κίνητρο υπήρξε για την αλλαγή του κειμένου;

Ποια ιδεολογική επιρροή βρίσκουμε σ' αυτό το κείμενο; Όταν ξέρουμε περισσότερες τέτοιες πληροφορίες μπορούμε να καταλάβουμε και τους αντιγραφείς και το ιστορικό τους πλαίσιο, καθώς ιδιαίτερα για τους ανθρώπους που έζησαν τους πρώτους αιώνες, μια χρονική περίοδος για την οποία έχουμε πολύ λίγες πληροφορίες για το Χριστιανισμό.

Ευχαριστώ πολύ!